Tečaj XIX. List 21.

NOVICE
gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20 kr., za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 22. maja 1861.

Pomagaj si sam! *)

Poslednje leta so ustvarili učeni ljudje posebno znanost, ki se pečá s preiskovanjem, kako narodu pomagati k premoženju. Znanost ta imenuje se narodno gospodarstvo (National-Oeconomie). Najbolj pa mika vsakega prijatla národnega napredka tisti del te znanosti, kteri govorí o združevanji (Association). Ko človek vidi, kaj se je v tem storilo poslednjih deset let, zaigra mu serce od veselja, viditi, kako veliko stopnjo je storilo človeštvo naprej v teh zadevah, in tolaži ga skušnja, da tisti silni razločki med bogatini in siromaki, ki so bili nekdaj, so se saj nekoliko poravnali. Najdalje v tem so jo pa prinesli Angleži.

Naš pregovor pravi: „pomagaj si sam, in pomagal ti bo Bog.“ Al mi si s to zlato resnico slabo služimo, marveč najraje čakamo križema rok pomoči od Boga. Ne vemo, ali imajo tudi Angleži ta pregovor v svojem jeziku ali ne; na vsako vižo pa poznajo to resnico in služi jim dobro.

Službeni pruski štatistični časnik je oznanil mikavne reči o tem, kako se na Angležkem ljudje vzajemno podpirajo in si pomagajo z mnogoterimi družbami. Imajo takih družtev veliko; tako na priliko: družtvo hranilnic ali šparkas (saving banks), grošične banke (penny banks), žiro-banke (morey-order-offices), milodarnic za podporo bolnih in neoskerbljenih (benefit friendly societies), družbe za delavce (trade unions) za podporo delavcov, ki so brez dela ali slabo plačani, družbe obertnikov (mehanics institutes), mnogo asekuracij in tako več.

Leta 1849 bilo je na Angležkem 607 hranilnic ali šparkas, v ktere je vložilo do poldrugi milijon ljudí svoj prihranek, in sicer vsega skupaj 440 milijonov gold. Največ je vloženih spod 240 gold.; je takih vložb blizo 900.000 v vrednosti od 51 milijonov goldinarjev; veliko je pa vložb od 240 do 600 gold., ktere znašajo blizo 100 milij. gold. Vse to je dokaz, da vse te hranilnice prav za prav bolj siromašnim ljudém služijo, in ker število vložb raste od leta do leta, je to sopet znamenje, da raste tudi premoženje ljudstva. Vsaki 14. Angež ima naložene dnarje v hranilnicah. Al ne sme se misliti, da ostalih 13 ljudí je samo siromašnih, zakaj mnogo jih je, kterim ni treba vlagati dnarja v hranilnice in ki jih raji utikajo v mnogotere špekulacije. Je pa na Angležkem zatega voljo tudi sila veliko hranilnic; na vsakih 15.000 ljudí se šteje ena. Za Angleži so Saksonci, ki imajo največ dnarja shranjenega v hranilnicah; vsak 18. človek ga ima kolikor toliko pri njih naloženega.

Grošične banke sprejemajo vsaki grošek na pohrano, in kadar komu naraste shranjeni znesek na 60 gold., ga dajo v hranilnico (šparkaso), ktere plačujejo od shranjenega dnarja obresti (činže). Te banke so namenjene dninarjem (taberharjem); zato so odperte le zvečer, kadar jenjajo delavci delati. Kako marljivo spravljajo dninarji svoje grošiče v te banke, se vidi najbolje v mestu Birminghemu, kjer leží blizo 1 milijon gold. v grošični banki.

Milodarnih družtev je zlo veliko. Leta 1859 so štele te družtva okoli 28.000 družbenikov, ki so prilagali vsako leto blizo 40 milijonov gold.; njih premoženje je znašalo do 120 milijonov gold. S tem dnarjem se podpirajo bolni in bolehni družbeniki, njih udove in otroci; njih družbeniki so večidel dninarji in siromašni rokodelci. Mnogi bogati dobrotniki podpirajo tako koristne družtva.

Asekuracij je na Angležkem 120 z glavnico od 2500 milijonov gold. V teh asekuracijah zamore človek z vsakoletnim prineskom zavarovati sebi dohodke v starosti ali ženi in otrokom po svoji smerti prilično podporo. Kake 3 enake družtva imamo tudi mi v našem cesarstvu pod imenom „Anker“ itd.

Posojilnic, iz kterih najpremožniši rokodelci proti poroštvu na pósodo jemljejo potrebni dnar, je največ na Irskem, namreč 300, ki imajo okoli 7 milijonov gold. kapitala. — Tudi krajnska dežela ima v Ljubljani enako dobrotljivo posojilnico v podporo manj premožnih rokodelcov.

Zidavnih družtev ima Angležko 1200; te družtva pomagajo svojim družbenikom hiše zidati ali jih zidajo na špekulacijo. Te družtva delajo tako koristno, da marsikak bogatin uloži svoj dnar pri njih. Posamne take družtva imajo po 4000 družbenikov.

Tudi družtev, ki podpirajo delavce, ki nimajo službe, je na Angležkem veliko.

Ako soštejemo velike kapitale, s kterimi se podpirajo siromašneji prebivavci na Angležkem, se moramo začuditi obilnosti pripomočkov, ki so namenjeni v podporo ljudstva; one zmanjšujeje ubožtvo in so podpora ljudem, da morejo živeti vkljub mašinam, ki jih bistroumni Angleži vsaki dan znajdujejo in jim zaslužek jemljejo. Te družtva so najbolja šola samopravlja (selfgovernement); v njih se deržavljani urijo in učé, kako je treba si brez vlade pomagati z vzajemno pomočjo.

Vse to nam kaže, da smo mi deleč zaostali za Angleži; mi se le terdovratno deržimo starega kopita, starih navad. Čeravno vidimo, da so stroški naši čedalje večji in da čedalje več potrebujemo za vsakdanje življenje, vendar ostajamo zmiraj pri tem kakor je nekdaj bilo, nemisleč, da se časi spreminjajo in da tudi mi svoje ravnanje premeniti moramo, ako se hočemo izkopati iz zadreg. Treba se nam je učiti marsikaj, česar se niso učili naši očetje, ker so tudi brez tega lahko živeli; treba je sinu početi marsikaj, na kar še oče njegov ni mislil, ker je lahko izhajal s tem, kar je imel. Nekdaj ni bilo pogorelskih družb ali asekuracij zoper škodo ognja; hišni gospodarji so bili premožniši, les dober kup, kamnje po nič; — sedaj je vse to drugač, in tudi premožnega gospodarja hudo zadene, ako pogorí. Nekdaj ni bilo treba hranilnic; ker mu ni ravno treba bilo, da bi bil dnar nakladal na činže; čeravno gospodarstvo z mertvim dnarjem nikoli ni pametno bilo, saj vendar ni bilo hranilnic tako treba ko sedaj. Zavarovavnice življenja, to je, zavarovati si svoje stare dni pred velikimi skerbmí, ali zavarovati svoji ženi in otrokom po svoji smerti nekoliko dohodkov, so pri nas tudi še vse premalo znane, in tako tudi druge družtva, kterih namen je: pomoč biti

*) Po zagreb. „Gosp. listu“.

temu in unemu. Al prišli bojo časi, ko bomo tudi mi Angleže bolj posnemali, ker bomo čedalje bolj spoznavali, da resničen je pregovor stari: „pomagaj si sam, in Bog ti bo pomagal“ — to je, ne zakopaj svojega uma, ki ti ga je Bog dal, marveč napenjaj vse svoje močí, da spoznaš, kar utegne v prid biti tebi in tvojim ljudém!

Na korist vinorejcom.

Iz Polčan. Vino nam je imeniten pridelek; pa ga tudi ni skoro človeka, ki bi te predrage kapljice rad ne serkal. Žalostni smo tedaj bili, ko nam je slana poparila, kar je topla spomlad že bila zbudila. Mraz je nam ljubo tertico zlo poškodoval. Ostalo je vendar zdravo, kar mraz ni najdel; tako imenovane slepe očí so se obudile, ki nam našo žalost nekoliko tolažijo. Al le grobanje, to je, pomlajeni ters, si ne more pomagati, ker vsak vinorejec vé, da pri grobanju že bolj slabi konec zunaj zemlje ostane, dve do tri očí; ravno tote so največ terpele in pozeble. Zatoraj vinorejci pomagajmo, kjer se še pomagati dá. Mladim tersom odkopajte zemljo do spod pervega očesa; najdli bote lepo mladičko, ki se pod grudjem terpinči in nas pomoči prosi, ker sama ven ne more. Toti naš mali trud mu bo pomagal k življenju in rodovitnosti. — Kar se tiče žitnega polja, hvala Bogu! vse lepo stojí, posebno po zadnjem snegu; podoba je, da je bil bolj gnoj kot sneg. J. Fr.

Odgovor protivnikom slovenske peticije

Zoper pismo, ktero je bilo une dní deržavnemu ministru v imenu vseh Slovencov podano, ti in uni marsikaj vgovarjajo, na primér, da ta reč gré pred deželni zbor, da se dela proti ustavi, da vabimo s tem ministra, naj bi sam ob sebi dajal (oktroiral) postave itd., — naši bolj iz nevednosti, ktera pa izgovora nima, ali morda tudi iz neke premodrosti, protivniki slovenstva pa samo iz narodne zavisti.

Poslednje učiti bi bilo bob v steno metati.

Unim našim vgovarjavcom pa naj bo rečeno tako: Da se spolni tista prošnja Slovencov, je ali potreba kake nove postave, ali je pa ni potreba. Če k temu ni potreba nove postave, ker morda gré samo za nasledek vodil, izgovorjenih v naši ustavi — ti novi podslombi avstrijanskega cesarstva — more, to je očitno, pomagati samo vladarstvo po upravni (administrativni) poti, torej je gotovo, da se v tem primerljeji Slovenci niso mogli oberniti drugam kakor na vladarstvo.

Če je pa potrebna nova postava, mora se najpred preudariti, kako se po ustavi napravljajo nove postave, po čijem nagibu, in pa, ali gré tukaj za deželno ali za deržavno postavo, — in prosivcom je bilo na voljo, izbrati si za dosego svojega namena eno ali pa drugo pot, kakor jim je bolje kazalo.

Postave se po novem ali tako napravljajo, da jih ministerstvo samo zastopnikom deželnim (pri deželnih postavah) ali deržavnim (pri deržavnih postavah) predloži in po pretresu in sklepu zbora deželnega ali deržavnega cesarju za poterjenje nasvetuje, ali se pa napravljajo tako, da zbor sam od sebe načert kake postave naredí in sklene in da po tem ministerstvu rečeni sklep s svojimi opombami (in dostikrat tudi s premembami) cesarju za poterjenje predloži. Ministerstvo pa predlaga zboru načerte postav, ker je samo od sebe spoznalo potrebo kake postave, ali ker je od deželnih zborov, ali pa od ljudstva samega s prošnjimi pismi ali po časnikih ali kakor si bodi zvedilo za željo ljudstva. Če tedaj kdo misli, da zato, ker je v Avstrii nastopilo ustavno vladanje, ni več ustavi primerno, obračati se s prošnjami na ministerstvo, se ravno tako moti, kakor se moti tisti, kteri misli, da kdo, proseč ministerstvo za odpravo kake napake, ktera se brez nove postave odpraviti ne dá, s tem ministerstvo nagovarja k samolastnemu in neustavnemu izdanju te postave. Če so Slovenci prosili ministerstvo za te in te rečí, in če bi za uslišanje te prošnje bila potrebna kaka nova postava, niso s tem hotli, da ministerstvo to postavo proti ustavi samolastno izdá, marveč da po ustavi tako napelje, da pride taista na dan, to je, da jo ono zboru predloží.

Drugo vprašanje pa je: ali gré vpeljanje slovenščine v šole in urede in nje raba pri postavah in oklicih med deželne rečí (zastran kterih edino ima deželni zbor polovico postavodajne oblasti) ali pa med deržavne rečí?

En sam pogled v deželno ustavo nam pokaže, da to ne gré med deželne rečí; kajti ustava našteva odločno vse deželne rečí in znani 4 členi slovenske peticije se jim ne prilegajo. Spadajo torej med deržavne rečí, ki gredó v področje deržavnega zbora.

Pa če bi rečeni členi tudi spadali med deželne rečí, v kterih gré pervi sklep deželnemu zboru, bi še vendar ne bilo protiustavno in celó neprimerno oberniti se na vladarstvo s prošnjo, da ono deželnim zborom, kterih je šest za Slovence, zadevno postavo predloži, in potem cesarju poterjenje nasvetuje, ker bi se ravno po ti poslednji poti ložeje dala napraviti enaka postava za vse Slovence, kakor če bi se v vsakem teh Slovencom po večini neugodnih zborov kak poslanec za njo potegnil.

Res je, da bi se bila ta reč v deželnih zborih lahko sprožila in da bi bil, na primer, kranjski zbor smel prositi za izdanje deržavnih postav, s kterimi bi se unim željam slovenskega naroda zadostilo, kakor je prosil, postavimo, za izdanje občne postave, ki poslancom neodgovornost zagotovljuje; al ni res, da bi ta reč šla v področje deželnih zborov, ali pa, da bi sedaj neustavno bilo, oberniti se s prošnjo na ministerstvo. Tudi je res, da bi lahko kak poslanec v deržavnem zboru na Dunaji tako postavo nasvetoval; ali to se še vedno more zgoditi, čeravno je prošnja ministru izročena, marveč se mora zgoditi še toliko laglje, ker mu prošnja služi za priliko in za oporo. — Ker se je nabiranje podpisov bilo začelo že ob času, ko še nihče ni vedil za začetek zborov deržavnih in deželnih, bilo bi pač malo modro, če bi se prošnja, ktera se pred dano ustavo in po dani ustavi sme ministerstvu izročiti, bila brez privoljenja podpiscov kam drugam obernila ali pa celó zavergla.

O goriški gimnazii.

Iz Gorice 10. maja. Na načert o goriški gimnazii, kterega sem jez priobčil v 16. listu „Novic“, se je oglasil gosp. T-i na Dunaji ter nam v 18. listu ravno tega časopisa naravnost povedal, da 1) nikakor zadovoljen biti ne more z našim po meni razglašenim načertom, ker se za goriške Slovence premalo tirja; 2) dalje protestira proti moji lastni izreki: „ta načert bi vsem trem narodom ustregel“; in 3) ker se gosp. T-i nikakor ne vjema z našim načertom, bojí se pripasti številu nepoštenih ljudí na mojo pridjano opazko: „ž njim se ujema vsak pošten človek v našem poliglotnem mestu.“ Nazadnje nam gosp. dopisnik tudi razodene svoj načert zbog učnega jezika na naši gimnazii. Razloči se ta njegov načert od našega bistveno le v tem, da bi Slovenci in Lahi v zgornji gimnazii v enojnem razredu skupaj za učni jezik imeli slovenski v tem ko smo mi v našem načertu nemški postavili. Le po izpeljavi svojega načerta misli gosp. T-i, bi bilo mogoče se slovenskega jezika popolnoma naučiti.

V vzajemno porazumljenje in pojasnjenje pridenem naslednje kratke opazke. Veselí nas v gospodu T-i zapaziti čverstega Slovenca, takega, ki se bo še kedaj za naš národ krepko poganjati znal. Načert o šolah, ki si ga je narisal, je pač vse hvale vreden, tudi mi se ž njim strinjamo, ker sami dobro spoznamo, da ravno tak bi tudi v

djanji biti imel, če preračunimo število Slovencov in Lahov na Goriškem. Toda uprašati smem: Ali se vselej tudi vse brez overe izpeljati dá, kar se nam dopada, kar mi želimo, kar mi mislimo in vemo, da bi nam šlo po vsej pravici? Tudi okoljnosti imajo pravico kaj ugovarjati. Zdí se mi, da gosp. T-i, čeravno na Goriškem rojen, vendar še premalo pozná razmere goriških Slovencov, še manj pa je kedaj opraviti imel z Lahi najnovejšega kopita, kterim le besedico čerhniti o njegovem načertu bi bilo pač „horribile dictu!“ In gotovo bi se naši nasprotniki, naj bi se tudi naši slovenski poslanci še tako goreče za-nj potegovali, z vso silo zoperstavili izpeljavi njegovi; nasledek tega ne bi bil drugi kot še huja antipatia Lahov proti Slovencom. Ogniti se zlega še hujšega nam začasno in v sedanjih okoljnostih druzega ne ostane kot se poprijeti ali načerta, ki ga nam tudi sami Lahi urinjajo (ali odkritoserčno? ne vem), po kterem bi se v dvojnoverstnih razredih Slovenci in Lahi učili od perve začetne do zadnje latinske šole. Ker se pa s tem načertom dosti ne ujemamo, kakor sem povedal že tudi zakaj? v 16. listu „Novic“, nam ostane poslednji, po kterem bi bil na zgornji gimnazii nemški za učni jezik. Tudi nam ne beli las misel, da bi bilo po taki poti za našo šolsko mladež premalo oskerbljeno. Pač več ko zabiti bi morali biti taki učenci, ki bi se ne naučili za prav svojega maternega jezika, po tem ko so ga skoz 4 normalne in 4 latinske šole neprenehoma za učni jezik imeli in ne manj se tudi v njem učili na zgornji gimnazii keršanskega nauka in po okoljnostih še kakega druzega predmeta. In kaj, ali nima učenca spodbosti, se dobro naučiti svojega maternega jezika, tudi misel, da ga bo rabiti moral v kakoršnem koli stanu v vradnii kot vradnik, v šoli kot učitelj, v cerkvi kot duhovni pastir itd.?

Ad 2. Gospod T-i naj blagovoli še en pot moj nasvetovani načert prečitati, pa bolj pazljivo in ne poverhoma. Neposredno pred besedami dopisnikovega spodtikljeja: „vsem trem narodom“ se nahajajo besede: „Deželna jezika“ (dva in ne trije), „učenci obojnega naroda“ (tedaj dveh in ne treh narodov), „Lahi in Slovenci (kje pa Nemci?) itd. Iz teh izrazov samo po sebi sledí, da z izreko: „vsem trem narodom“ sem gotovo kaj druzega izraziti mislil kakor pa jako abotno terditi: „na Goriškem tudi nemški rod prebiva!“

Ad 3. Ker se gospod T-i na Dunaji znajde, je tudi njegov strah, „nepoštenim“ prištet biti, skoz in skoz prazen, ker svojo opazko nedolžno: „vsak pošten človek“ nisem raztegnil čez vse poštene cele carevine naše, ampak ona je preočitna, kakor da bi se kdo nad njo spodtakniti imel, namreč rekel sem: ž njim (načertom) se ujema vsak pošten človek v našem poliglotnem mestu.“ O vseh drugih opombah molčim in rečem le samo to: Ne „precejajmo komarjev skoz sito“, in „nikar ne iščimo dlake v jajcih!“ *)

Furlani-Ternogorski.

*) Više očiuh više vidi! Lep in dober je tudi načert v 20. listu „Novic“, po kterem bi se na zgornji gimnazii učenci slovenski in furlanski uzajemno v enem razredu učili polovico predmetov v slovenskem in polovico v furlanskem jeziku. Mu privoščimo najboljši uspeh. Pis.

Ogled po svetu.

Kako pride cesar Napoleon III. po krono francozko v Pariz.

Bilo je mesca septembra leta 1848, ko je neka kočija pred kerčmo z imenom: „Hotel du Rhin“, na tergu vendomskem v Parizu obstala. Iz nje stopi mož bledega obličja, okoli 40 let star; pripeljal se je od kolodvora „Havre“. Njegova obleka, sicer čedna, vendar ni kazala kake visoke osebe. Kar je seboj pripeljal, bilo je v dveh culicah zvezano. V kerčmo pridši prosi strežaja za eno sobico. Strežaj, rojen Nemec po imenu Juri, odkaže gostu stanovališče visoko gori v petem nadstropji, menda zato, ker so bile sobe v spodnjih nadstropjih že vse oddane, ali pa ker si je mislil, da bo stanovališče ptujcu v petem nadstropji najbolj dopadlo. In res je bil s sobo v petem nadstropji jako zadovoljin, kajti bila je temotna in brez vse lepotije.

V tistem času, kakor je znano, so imeli Francozi ljudovlado ali republiko. Nihče ni vprašal ptujca za kako potno pravico (pos) in tudi kerčmar ni tirjal, da bi mu pismeno spričal to.

Da bi ptujec pisma, ako bi ktere na-nj prišle, gotovo v roke dobil, reče strežaju, da je ime njegovo Jakson. Al gospod Jakson ni od nikodar pisma dobil, tudi je zmiraj v sobi čepel, ni se ganil nikamor. Strežaj sam je bil njegova družba; ž njim se je pogovarjal in si čas kratil. Radoveden pa ga je vsaki dan popraševal po novicah vsakidanjih. Ko po govorici spozná, da je strežaj Nemec, se pogovarja ž njim le nemško. Povedal mu je, da več časa je bil na Nemškem. Čas si je kratil z branjem in pisanjem; prav pridno je smodke puhal; tudi si je dal naročiti mnogo političnih časnikov. Jedil si ni celó nič zbiral; bil je z vsako jedjo zadovoljen; vina si je ukazal najboljšega bordoškega mnogokrat prinesti brez ozira na veliko plačo. Večkrat je najdel Juri ptujca na oknu sloneti in zlo zamišljenega. Posebno rad je gledal spominek cesarja Napoleona I., kteri je ravno nasproti njegovemu oknu stal. „Ta človek se spomina Napoleonovega ne more nikoli dosti nagledati“ — je rekel Juri sam sebi — „res, da je lep spomin; al da bi ga mogel uro za uro, dan za dnevom gledati, bi me mogli plačati“.

„Kaj je danes novega?“ — vpraša ptujec nekega jutra strežaja, ko mu je ravno zajterk prinesel. „Nič kaj posebnega — mu odgovorí; — „pravijo, da je unuk cesarja Napoleona v Parizu in da so ga zaperli.“ — „Tako?“ — odgovorí gosp. Jakson, ko je slišal to novico. In ko strežaj iz sobe gré, zapazi, da se gost njegov tej novici posmehuje; al vedil ni, kaj to pomeni.

Komaj preteče 14 dni, kar je ptujec tukaj, že zapazijo hišniki, da ne živí tako samotno kakor mislijo. Vsaki dan ga obiščejo možje sivih las, mnogi izmed njih z redi in svetinjami ovenčani. Strežaju, kteremu vstop v sobo je bil vselej dopuščen, pa ni odšlo, kako visoko da ti ovenčani možje Jaksona spoštujejo.

„Povabil sem danes nekoliko znancov h kosilu“ — pravi nekega jutra gosp. Jakson strežaju; bodite tako dobri in pripravite nam obed v veliki dvorani spodnjega nadstropja, da bom mogel goste dobro sprejeti; posebno se vam pa priporočam za dobro vino“.

Juri je poskerbel vse prav dobro.

O napovedani uri se snide deset starih imenitnih gospodov v dvorani, kjer je bila miza že pogernjena. Kmali potem pride gosp. Jakson; vsi ga sprejmejo z veliko častjo. Pri obedu niso bili židane volje; govorili so le bolj tiho; tukaj se je ta, tam uni k svojemu tovaršu nagnil in mu kaj posebnega v uho zašepetal; gospod Jakson pa je pil z nekim starim in z redom ovenčanim možem bratovščino.

Ko so se gosti poslovili od gosp. Jaksona, pravi on strežaju: „Oskerbite mi več sob za moje služabnike, ki jutri pridejo in mnogo oblačil, pisem in bukev seboj prinesejo. Tudi, če bi kdo po cesarjeviču Ludeviku Napoleonu vprašal, recite mu, da sem jez.“

Strežaj zaslišavši besede te pade skoraj v omedlevico, in ne vé kaj bi začel; ptujec pa se mu nasmeja.

Gosp. Jakson veli dalje strežaju: „Idite in oskerbite mi v spodnjem nadstropji lepšo in bolj prostorno sobo od te!“ Juri hití berž h gospodarju in mu pové novico, da gosp. Jakson je cesarjevič Ludevik Napoleon. Kerčmar tega ne more verjeti, ampak hití berž sam v sobo Jaksonovo, da bi se sam o resnici Jurjevih besed prepričal. Stopivši v sobo ptujca naravnost vpraša: je li res, kar sem ravno slišal? Gospod Jakson ponavljaje besede, ktere je strežaju rekel, dostavi zdaj še to, da je prišel po cesarsko krono.

*

Od zdaj je bilo vse živo okoli cesarjeviča, kteri je že vtretje na Francozko prišel, da bi si prilastil cesarsko krono. Stari služabniki, vojvodi in častivci „vélikega roparja“, ki je na otoku Št. Helenskem končal, se gnečijo v kerčmo, pokloniti se unuku „vélikega roparja“. Posebno med njimi so bili Vieilard, Persigny, Vaudrey, zadnji najmodrejši in gorečnejši brambovec njegov. Prišli so se tudi poklonit politikarji in drugi, kteri so ljudstvo podkupili, da so po mestu kričali: „živio Napoleon III.!“ Mnogi, kterim je ljudovlada bila tern v pěti, in so se za svoje debele mošnjice bali, hitijo v kerčmo k Napoleonu, da bi on bil rešitelj njih. Pridejo še drugi imenitni možje, kakor Thiers, Proadhon in Emil Girardin, ki jih je cesarjevič k sebi povabil, da bi tudi njih na svojo stran dobil.

V kerčmi, kjer je Ludevik Napoleon stanoval, je bilo zdaj vse živo, noč in dan so pisarili, poslance na vse strani pošiljali in tako zidali most, po kterem je prišel Napoleon na prestol cesarski.

Ko je Napoleon kmali potem kot predstojnik francozke ljudovlade kerčmo zapustil, je ponudil zvestemu strežaju Jurju službo na svojem dvoru. Juri pa, menda še premajhnega zaupanja do njega, ni hotel k njemu v službo.

Napoleon je zdaj skor da zapovednik celi Evropi; naš Juri pa posestnik revne kerčme v Parizu in se menda noč in dan za ušesmi praska, da ni hotel ponujene službe na dvoru Napoleonovem nastopiti. Mart. Zarnik.

Přichod ss. Cyrilla a Methoda do Velehradu na Morave za časův Rastislava, krale Velkomoravy 863.

Časopis „Словенка“ in tudi „Pozor“ nam sta veselo novico prinesla, da je v Peštu neka krasna slika izašla v spomin bližnje tisučletnice slov. apostolov sv. Cirila i Metoda. Jaz se nesem dosti vmišljal, ampak berž ko sem to bral, si naročim imenovane kipe, in koliko je bilo moje veselje, ko mi čez malo časa v roke dojdejo zares prekrasne podobe teh sv. mož, ki sta naš še dan današnji toliko prezirani narod tako goreče ljubila, kakor nikdo drugi pred njima in za njima. Kako neumorno sta delala v vinogradu Gospodovem, kako marljivo sta terte stiskane od merzlega skalovja v plodno zemljico presajala, kako ljubeznjivo za sebi izročene ovčice skerbela. Ona dva sta naša perva rodoljuba, visoko vzvišena čez vse druge rodoljube, ki sta živela in gorela za narod svoj, ki sta vedno pripravljena bila iz ljubezni do Boga in do njega vse preterpeti. — Podoba omenjena nam kaže ta sv. moža, ko sta ravno dospela iz daljnega Soluna do Velegrada, glavnega mesta vélikega kraljestva moravskega, kamor ju je bil pozval Rastislav, silni kralj moravski, da bi luč sv. vere v njegovem prostranem kraljestvu širila in vterjevala, ne pa národa mu germanizirala, kakor so delali že takrat neslani nemški iluminati. Kralj Rastislav v sjajnem kraljevem ornatu jima gré s kraljico Miloslavo in vso svojo dvorno gospodo naproti. Vidi mu se na obrazu, kolika radost ga navdaja, ko zagleda naša apostola, sv. Cirila in Metoda. Posebno izverstno sta ona dva izdelana. Iz njunih obrazov jima sija toliko blagodušje, tolika prijaznost, da se ju človek ne more nagledati. Za njima nesejo štirje dijakoni telo sv. Klementa, četertega papeža za sv. Petrom. Prinesli so ga sabo valje iz daljne gerške dežele. — Odzad se vidijo zidovi silnega Velegrada in velika množica dvornikov, vojnikov in drugega ljudstva. — Ni lepa navada pri nas, da eni vse poprek hvalijo, karkoli je slovenskega, naj bo že hvale vredno ali ne. Ta podoba pa je resnično vse hvale vredna. Vse je tako lepo, harmonično izpeljano, da bolje skoraj ne more biti. Vsak, kdor to sliko vidi, se zavzame nad njeno lepoto. Izdelana je v veliki obliki; 20 palcov dolga, 17 široka je sama podoba ali zerkalo na sredi in velja brez poštnine 2 gold. Izdal jo je gosp. Rupr. Precechtel, profesor bogoslovije v Peštu. Hvaležni smo že g. Precechtel-u, ker je izdal, še ni dolgo od tega, podobo kralja Svatopluka in sinov njegovih, ki je tudi prav lepa; ali še veliko večo slavo si je zadobil s sv. Cirilom in Metodom, posebno še za to, ker so čisti dohodki namenjeni za olepšanje velegradske romarske cerkve, ki je bila nekdaj pervostolna cerkev sv. Cirila in Metoda. — Prišla je na dan tudi druga bolj majhna podoba sv. Cirila in Metoda za siromašneji svet. (Cena ji je 1 gold.) Gosp. profesor Precechtel sam mi je pisal, da se nadja, da se bodo te podobe vsem Slovencom prikupile, posebno pa duhovnim gospodom in bratom in sestram sv. Cirila in Metoda, kterih je že toliko po zemlji slovenski. — Kdor toraj želí te podobe imeti, naj se oberne ali naravnost na gosp. izdatelja v Pešt, ali pa naj počaka, dokler bodo v Ljubljani v bukvarnici menda Giontinovi na prodaj. Anton Domiceljev.

Godec pod lipo.

Kdo gré plesat? bom zagodil,
S svojim plečem vse zbudim,
Vsak lahkó bo dečvo vodil,
Vas naprej zagotovim.
Tukaj lipa je košata,
Vstopi godec se na klop,
Koljkor le nas nese trata,
Par za parom hop hop hop!

Prej se moram okrepčati,
Dajte vinca mi kozarec,
Da bom mogel pritiskati,
In glasnejši bo udarec.
Pij ga godec, duša zlata,
Da pritiskal boš ob klop,
Koljkor le nas nese trata,
Par za parom hop hop hop!

Nič grajšaka se ne bojte,
Šel v toplice je z gospó;
Žaukajte in zapojte,
Do jeseni ga ne bo.
Kaj poveš nam, duša zlata,
Da je šel v toplice klòp?
Koljkor le nas nese trata,
Par za parom hop hop hop!

Oča župan vi začnite —
Kdo bo hodil dalje vkvenc!
Našo družbo počastite,
To naj bo nam za licenc.
Godi godec, duša zlata,
Da bom razveselil trop,
Koljkor nas le nese trata,
Par za parom hop hop hop!

Kmetje se povsod svedrate,
Da le skal ni in štorov,
Nič redutov ne poznate
Ne polikanih podov.
Godi godec, duša zlata,
Lipa služi nam za strop,
Koljkor nas le nese trata,
Par za parom hop hop hop!

Prem gospôda se napravi,
Ko želí iti na ples,
Kmet že pleše in ungavi,
Da kapljá mu od ušes.
Godi godec, duša zlata,
Zgrabi gosli prav za čop,
Koljkor le nas nese trata,
Par za parom hop hop hop!

Ktera dečva vam dopade,
Jo za desno zgrabite,
Vse verté se z vami rade,
Ko sestrice, bratje ste.
Godi godec, duša zlata,
Njih ročice so ko krop,
Koljkor nas le nese trata,
Par za parom hop hop hop!

Tù ni pisanih pogledov,
Ne priliznih besedí,
Če je travnik lih sosedov,
Nas vendar ne zapodí.
Godi godec, duša zlata,
Srenjska lipa je in klop,
Koljkor nas le nese trata,
Par za parom hop hop hop!

Naši dedje so plesali
Kolo in visoki raj,
Se nikogar niso bali,
Kdo braniti sme nam zdaj!
Godi milo, duša zlata,
Vse že krije hladni grob —
Koljkor le nas nese trata,
Par za parom hop hop hop!

V. Kurnik.

Sopet o političnem slovenskem časniku.

Iz Dolenskega smo prejeli te dni dopis, ki milo toži, da nam še le noče politični časnik iz groba vstati. Vredništvo „Novic“ priznava popolnoma potrebo večkrat na teden izhajajočega političnega časnika, in noben list si ni več prizadjal za obujenje njegovo kot „Novice“, ker sprevidijo, da one, če bi tudi dvakrat na teden izhajale, bi vendar še premalo bile potrebam sedanjim. Ako je bilo prigovorjanje in nagovarjanje zastonj, niso „Novice“ krive, marveč to, da nobenega ni, ki bi vzel to zadevo djansko v svoje krepke roke. Če morebiti kdo misli, da „Novice“ overajo

začetek političnega lista, je ravno tako krivih misel, kakor so nasproti tisti, ki menijo, da se one hočejo po peticii slovenski v „Amtsblatt“ povzdigniti in „Laibacherco“ spodriniti. To in uno je hudobno podtikanje.

Ko bi „Novice“ hrepenele biti „Amtsblatt“, bi bile že lahko bile leta 1849, ko jim je minister Bach to čast ponujal in ne bi bil prišel „časnik ljubljanski“ na dan. Al „Novice“ so rekle takrat, da ostanejo to, kar so iz začetka bile, in tistim, ki mislijo sedaj 1861, da „Novice“ se hočejo vêsti kot „političen časnik“ in ne imeti zraven sebe druzega, rečemo danes, da „Novice“ bojo ostale, dokler bojo pod sedanjim vredništvom, tudi do konca to, kar so dozdaj bile in da večkrat ko enkrat ali dvakrat na teden ne bojo nikdar izhajale in nikdar ne svojega obsežka spremenile. Sedanje vredništvo ima več druzih opravil, kakor edino le se pečati z novinarstvom, bodi si politično ali kakošno drugo.

Da se dosihmal ni še oživil politični časnik, je po naših mislih najbolj krivo to, da pri nas morajo skor le tiskarnice tisti Betlehem biti, v kterih se rodí novinarstvo; drugod je to večidel vse drugač. En mož ali več mož jih stopi skupaj in osnuje časnik. Pri nas hočemo vse le od tiskarjev; ti pa — in kdo jim bo to zameril? — se ne spušajo radi v špekulacije na vrat na nos.

Dosti se je tedaj že govorilo in pisalo o političnem časniku; radostni smo že pričakovali iz Tersta političnega časnika; al vse je bilo dosihmal zastonj. Treba je tedaj drugo pot nastopiti: pot djanskega započetja. „En sam minister ne more vsemu kaj“ — to je gotova resnica; treba je drugih, ki se poprimejo potrebne rečí. „Pozor“ ni stvar tiskarja in tudi „Narodni listi“ ne. Da bi se ne splačal dandanašnji politični list slovenski, ni dvombe, ako le dobí vrednika kakor ga je imela nekdaj „Slovenija“. To pa je „conditio sine qua non.“

Dopisi.

Libeliče na Koroškem. Vseh koroških Slovencov očí bile so na deželni zbor v Celovec obernjene; nadjali so se, da bo saj eden poslancov slovenskih bratov se spomnil; al žalibog! vès up Slovencov je po vodi splaval; bilo je tù vse tiho ravno tako kakor v nemškem Gradcu. Tužna nam majka! Morda jim bo tù otemnela zvezda v Beču v deržavnem zboru milejše prisijala; saj se je bila zvezda tudi trem modrim nad Jeruzalemom skrila, potem pa toliko svetlejša in ljubeznivša prikazala ter jim pri Betlehemu veselje do verha dognala. Bog daj! Nemci se na vso moč poganjajo celó v čisto slovenskih krajih nemščino v ljudske učilnice vsiliti. Njih terjatve so sila napete, hočejo namreč, naj bi se zavolj enega učenca njih rodú v slovenskih učilnicah v nemškem jeziku podučevalo. „Novice“ mi menda tega ne bodo verjele, in vendar-le je to gola resnica. Vprašam zatajevavce narodne ravnopravnosti: kaj bi nek vi rekli, če bi slovenski človek v čisto nemškem kraji se vselil in terjal, naj bi se zavolj njegovega otroka v učilnici slovenski podučevalo? — Naši najhuji nasprotniki pa so potujčeni Slovenci, ki so nekoliko nemščine vjeli ter se s tem bahajo, kakor da bi le v nemščini zveličanje bilo. Berbrajo, pa ne vedó kaj! Govorijo, da se bojo slovenske soseščine poprašale, ali bi rade imele slovenske ali nemške ljudske učilnice. To si prizadevajo zlasti ponemčeni Slovenci; oj! dobro vemo, kam pes taco molí. Obernem se toraj k Vam, duhovniki, župani in svetovavci srenjski! ter Vas premilo prosim, ne dajte se takim lizúnom premotiti; terjajte, kar narod naš potrebuje za dosego toliko za življenje potrebnih znanost. Ozrite se na svoje brate Serbe; marternikom enaki so se potegovali za svoj narod in jezik. Komu so neznane njih prizadetve za njih pravice leta 1848 in 1849. Prenašali so raji vse druge krivice, celó svoje življenje so raji darovali, kakor pa da bi se bili dali od Magjarov podjarmiti in potujčiti. V narodnem zboru v Karlovcu letos je sivi starček, njih očak Rajačić, tako-le govoril: „Proklet naj bo vsak, kteri se ne poskuša za pravice naroda svojega!“ Res! ni vreden, da ga zlato solnce obsije, ki narod svoj zaničuje. Verjemiti mi, prava omika je samo v maternem ali domačem jeziku mogoča. Ozrite se nazaj v pretekle otročje leta svoje. Otrok še besed svojega maternega jezika velikobart ne ume, ako jih oča in mati ali učenik po otročje ne raztolmačijo; kako bi kaj v učilnici zastopil, če bi se v tujem jeziku podučevalo? — Al bi ne bilo to prazno slamo mlatiti? — To poterjujejo prav živo prejšne učilnice, v kterih se je edino le nemški podučevalo. Ubogi otročiči so po 4 leta v učilnicah hlače tergali, pa se še brati niso naučili, in zakaj? — ker so se podučevali v jeziku, kterega niso umeli. Vi Nemci, kaj bi nek rekli, ko bi učeniki vaše otroke francozko podučevati ali pa vradniki laški z vami govoriti začeli? — Kaj ne, gospodom se v glavi vertí? Ravno to mora tudi vsak pošten Slovenec Vam reči, ki tako nemilo naše pravice zatirujete. V Šentpavlski kanton v labodskem dolu spada blizo 3000 — reči tri jezere — Slovencov; pa o joj! ni enega vradnika, ki bi slovenski umel. Kaj pravite Vi Nemci k temu? — Prava omika vsakega naroda je le v maternem jeziku mogoča. Mi Slovenci nemškega jezika nikakor ne zaničujemo, temveč želimo, naj se ga mladina naša tudi — al o pravem času in po pravi poti — tako učí, da ne bojo samo zavolj nekterih nemških besed, ki se jih fant naučí, mu vse druge vednosti vzete, ki jih za življenje potrebuje. Toraj predragi duhovniki, župani in svetovavci! naše geslo naj bode: „Naša perva beseda je slovenska bila, naj tudi poslednja beseda slovenska bo!“ Vsak pošten domoljub to želí.

T. M. Štantetov-Šentvidski.

Iz doljnega Štajerja 16. maja. V. D. — Slišal sem — pa vidil še ne — da nekteri nasprotniki našega maternega jezika, kteri ima zdaj po volji cesarjevi enake pravice dobiti, kakor jih ima vsak drug jezik v šoli, v kancelijah in drugih zadevah, in za kterih vresničenje se je unidan iz vseh slovenskih dežel pismo (peticija) izročilo gosp. ministru na Dunaji, zdaj sèm ter tjè ljudí šuntajo, da naj napravijo temu pismu nasprotno pismo in prosijo za obveljavo nemškega jezika. Od zdrave pameti naših ljudí pričakujemo, da se ne bojo dali od volkov v ovčji obleki zapeljati, in ako bi se res tù ali tam zoper voljo cesarjevo kaj takega počenjalo, da bojo naši domoljubi takemu zoperustavnemu početju na pete stopili. Lažnjivih prerokov beseda, da hočemo nemški jezik popolnoma zatreti, Slovencom pot do omike in blagostanja zapreti, Horvatom jih prodati in kar je še takih hudobij več, je tako očitna kakor beli dan vsakemu, kdor je bral pismo Slovencov do ministra Schmerling-a, v 18. listu „Novic“ natisnjeno. In le to pismo je resnica; vse drugo je sleparstvo, kterega se sovražniki našega naroda še zdaj poslužujejo, ko nas je veličastna beseda cesarjeva rešila iz tistega jarma, v kterem ni naša beseda celó nič veljala. Al vsak umen človek sam lahko spozná, kam pes taco molí pri takem krivem obračanju vsega, kar je pred Bogom in svetom pravično! Kdor bi se zapeljan po sleparnih besedah podpisal na naši pravični reči nasprotno pismo, bi sam sebe in narod svoj moril in se pregrešil zoper šterto zapoved Božjo, ki veleva spoštovati svojega očeta in svojo mater. Čujte tedaj, da nikogar zapeljiva kača ne zapeljá kakor je zapeljala našega pervega očeta v raji!

Iz Štajerja 17. maja. — h — Neizrečeno nas je razveselilo slišati, da je gosp. deržavni minister našim poslancom, ki so mu slovensko prošnjo podali, gledé na cesarski prestolni ogovor in deržavne ustanovila obljubil našim željam zadostiti. Čudno nam se pa zdí, da se izmed poslancov štajarskih Slovencov, ki so to prošnjo tudi bili tako obilno podpisali, nobeden pri tem ni vdeležil, ker si človek pravičniše in zmerniše prošnje misliti ne more, kar

tudi nepristranski Nemci spoznavajo. Toraj nam se tudi dozdeva, da oni v deržavnem zboru le sebe zastopajo, ne pa naroda, kteri jih je poslal. Radovedni smo skoro slišati o pervih naročilih našim urednim in učnim oblastim, da se že sedaj obstoječe postave resno izpolnijo, dokler se ne premenijo po ustavni poti. Potem še le se bode zaupanje sopet udomačilo tudi pri nas in Slovenci bodo še le onda njih dobroto čutili. Če pa nam se naš mili jezik ne vpelje v šole in urede, je sloboda in narodna sreča le prazen glas in se ne more izpeljati, kar se bode za dobro spoznalo. Da pa ne more vse pri starem ostati, temuč da je velikih prememb treba, če hočemo, da bode naša ljuba Avstrija srečna in mirna in veljavna v številu evropejskih deržav, se je že visoka vlada sama prepričala in presvetli cesar je ravno zato sklical narodne poslance, da po njih zvé potrebe in želje svojih ljudstev. Ker ni dvomiti, da se bode kmalo tudi Slovencom vsaj v neprepirnih zadevah dovolilo, spise in pisma v slovenskem jeziku cesarskim uredom podajati, bi že sedaj, ko se sostavljajo koledarji in pratike za prihodnje leto, na primerne obrazce ali formulare misliti móglo. Taki slovenski obrazci dolžnih pisem, pobotnic ali kviteng, kupnih in ženitnih pogodb, ter prošnje za prepisanje posestev, vkniženje ali intabuliranje dolžnih pisem in izbrisanje dolgov ne bi smeli v nobeni pratiki (tudi ne v „véliki pratiki", ki že več let iz Blaznikove tiskarnice izhaja) manjkati, da si tako ljudje te reči sami napišejo in si tako kaj prihranijo. Če naši notarji takih pisem ne vejo v slovenskem jeziku sostavljati, se tudi ne bode občinskim pisarjem moglo spisovanje takih pisem in spisov po unih obrazcih za zlo vzeti in kot zakotna pisarija kaznovati, ker niso Slovenci krivi, če vsak notar na Slovenskem ne vé narodnega jezika tako, kakor so že dosedanje postave velevale, in kterega znanje so izpričati morali, ko so prosili za omenjene službe. Zastran podeljevanja novih notarskih in pravdosredniških in morebiti tudi sodniških služb na Slovenskem bi se morale izpraševavne komisije iz zvedenih pravo- in jezikoslovnih mož v raznih slovenskih deželah sostaviti, da vsak prosivec djansko pokaže, koliko je v jeziku res izurjen; če ne, pa se naj vsakemu, ki ima sicer postavne zmožnosti in v slovenskem jeziku tudi pisma in spise sostavljati vé, pravdosredniško ali notarsko službo opravljati dovoli, kjer hoče, in potem se bode še le pokazalo, ali imamo prikladnih ljudí ali ne za take opravila. Uredniki cesarski pa večidel prav dobro govorijo slovenski, in če se pomislí, da se naše abecede lahko naučí v pol ure in da imamo, hvala Bogu! zadosti primernih knjig in rečnikov, jim k njihovi lastni sreči svetujemo, naj le poskusijo in naj marljivo naše časnike prebirajo, da se jim ne bode tako godilo kot dunajskim časnikarjem, kteri o naših zadevah sodijo kot slepci o barvah. Zaupanje do njih bode rastlo od dné do dné in sami se bodo prepričali, da je njih trud obilno poplačan.

Iz Kastve v Istri 12. maja. J. B. R. — Povedale ste nam drage „Novice" v 18. listu obnašanje deželnega isterskega zbora v Poreču. Prosimo vas, da sedaj tudi oznanite svojim bravcom, da to obnašanje je dalo priložnost naši županii, da je pismo verne udanosti presvitlemu cesarju na Dunaj poslala pritoživši se zoper deželni zbor isterski; na to pismo so cesar z lastnoročnim odpisom od 25. aprila po c. k. deželnem poglavarstvu teržaškem županu kastavskemu vediti dali, da so to pismo s posebnim dopadajenjem sprejeli in ukazali, naj se ta pohvala vsem Kastavcom na znanje dá.

Iz Istre 8. maja. P. — Poznato vam je, mile „Novice" jur po inih glasih, da je Kastavska županija mužko protestirala protiva nevrednom postupanju Porečkog sabora, komu v Evropi badava jednaka tražimo. I Volovska županija po izgledu verle Kastve je svetloj kruni udanost za se i za četiri ostale županije v Liburnii talijanski napisala. Lepo jest, da Volovska županija dobre izglede (premda kasno) nasledjuje; ali nije lepo, da za malo pismo od svake občine 2 fl. plaće, skupno 10 fl. zahteva. Pisateljski najmenik ovom javno dokaže, da ne haje za blaženstvo domovine, koju braniti kervjom i imovinom jest dužnost verna podložnika; nego gnjusna sebičnost mu je pravilom. — Ovde su redki rodoljubi. Potaljančeni Slavjani pak su huji od svaka druga protivnika, kao što Hèrvat znade, da je poturica huji od Turčina; puk v obće v smertnom snu svoje slavjanske zavesti ululjen sceni tudjinstvo — i ako svećenik što o ravnopravnosti narodah prozbori, to ti progonstva od dveh stranah: uradnici ga psuju pogibeljnim panslavistom, talijanska stranka ga kudi, kao uhodu i izdajicu. Ipak ako su talijansko skrojeni Istrijani tako sirovi tlačitelji puka — eto ti pako trojica vladikah (Dobrila, Legat i Vitežić), kojih neima svaka krajina — — i da im biaše bogatstva, ne bi za Strosmajerom ostali. Verli muži, naša nado! Čuje se, da se budu mnoge občine na pr. Dolina, Novigrad, Belaj, Boljun, Vranja itd. tèrsile, da budu Kranjskoj sdružene; ne biaše li lepo, da bi se i Liburnija v krilo svoje bratje v Zagreb utekla, v kom poslu bi verli Kastavci pervi korak učiniti mogli? Verli rodoljub Leprinski, župan gosp. Rumac, rodoljubi bratja gg. Vlahi, iskreni gosp. Jurinac, novo izzabrani zastupnik za Porečki sabor bili bi krepkom podporom ovom poslu.

Iz Ložke doline 8. maja. — Po dobri zimi nam je prišla slaba spomlad, ker danes je še vsa okolica z belo odejo — s snegom — pokrita. Na sv. Florijana večer je jelo tako hudo snežiti, da je bilo kmalo vse belo; snežilo je v nedeljo celi dan in še v pondeljek. Pri nas je padlo snega za čevelj na debelo. Na Blokah v pondeljek in torek križevega tedna ni mogla procesija iti, ker ni bilo mogoče od vasí do vasí priti, dokler ni bil sneg prekidan. Križev teden sneg kidati, pač čudno vreme! Stari možje ne pomnijo kaj tacega. Drevje je jako polomljeno in poškodovano, tudi ozimina, to je, rež je potlačena. Kaj pa bo nek za pašo živine pri nas, ko ljudje sená nimajo, da bi jo domá preredili! Toliko bolj smo se pa hudovali, ko v nedeljo v tem, ko nas tolika nadloga tare in je sneg z neba sul, so v dveh oštarijah pri nas v Ložu še celó med božjo službo mestni potepúhi in vlačuge plesali, da je bilo groza. Misliti si je bilo, tem ne more nikoli nič zmanjkati, al kaj? ki so bili tudi taki vmes, ki še močnika stradajo! — Vendar upamo, da nam sneg ne bo toliko škode napravil, kakor smo se bali, ker včeraj in danes imamo lepo gorko vreme, in sneg se topí, da je kaj. Morebiti, da tudi kebre pokončá. Bog daj! — Še marsikaj bi imeli naznaniti o naši novi mestni županii; al ker se še le iz sadú prav spozná seme in po kruhu moka, odlaščamo besedo do poznejega časa. Dragotin.

Iz Podmihovega na Dolenskem 15. maja. Našo nado zastran češpelj, ki so unidan tako lepo cvetle, je mraz vzel. 4. dan t. m. je padlo pri nas snega čez koleno na debelo, ki nam je veliko sadnega drevja polomil in češplje požerl. Le še jabelk, ki zdaj cvetejo, se nadjamo. Dolencom se tedaj spet slaba kaže; za vse nam gré slabo, ravno tako tudi za drobiž. Dasiravno je vlada že čez 7 milijonov papirnatih desetic med ljudstvo razposlala, gré nam vendar še celó za-nje težko, ker še solí ni moč drugači kupiti, kot, če je za pol gold. vzameš. Da bi nam pač Serbljani tiste šestice nazaj poslali, ki pri njih le po 4 kr. veljajo. Al saj tudi Dolenci take umetnike imamo, ki znajo cvenk delati, in bi nam radi ż njim postregli, ako bi jih postava ne kercnila po perstih, kakor se spodobi. Slišali smo namreč, da je unidan neki usnjar v Šk— šestice ponarejati začel, al berž so ga žandarji zasačili in ga v mesto tirali. — Dolenci se veselimo in že komaj pričaku-

*) Ravno ta dan je tako debel sneg na Gorijancih bil, da je popoten hervašk fant okoli 20 let star, ki snega ni več gaziti mogel, v njem ostal in žalibog! zmerznil. Pis.

emo, da bi bila po ljudskih šolah in kancelijah tudi slovenščina upeljana, ker vsi spoznamo, da nam bo to velika dobrota, ako bo vsak domač človek, ki krajnski jezik brati zná, lahko bral pisma iz kancelije. Hvala Vam doní „Novice“ od vseh rodoljubnih ljudí, da se tako goreče poganjate za naš narod, ki je dozdaj le nemške pisanja dobival iz cesarskih pisarnic, pa je mogel ubogajme hoditi prosit, da mu jih je kdo v domač jezik prestavil, ali pa plačevati, če ni dobil kakega človeka zastonj.

Iz Novega mesta 14. maja. Žalostno novico smo zvedili danes iz Poganč, da je mnogospoštovani in po krajnski deželi dobro znani g. Franc Henrik Langer žl. Podgoro, oče iskrenega našega domoljuba gosp. Viktorja Langerja žl. Podgoro, posestnika grajšine poganiške in deželnega odbornika, včeraj po kratki bolezni v 67. letu svoje starosti umerl. Bodi mu zemljica lahka! — Naše mesto ima novo velike hvale vredno gostivnico „pri soncu“, ktero popotnim z dobro vestjo priporočamo, ker ima vse lastnosti dobre gostivnice: prijazno in prav dobro postrežbo v vsem, zraven pa tudi po ceni.

Iz Ljubljane. — (Čertica iz katoliške rokodelske družbe ljubljanske). Unidan so „Novice“ prijazno povedale, da je 28. p. m. v spomin pred 7 leti osnovane katoliške rokodelske družbe nje neutrudljivi vodja gosp. prof. dr. Vončina napravil veselo večernico. — Naj povemo še kaj od te lepe, koristne družbe. Pri letnem zboru te družbe 24. p. m. je gosp. vodja naznanil, da je to leto 85 rokodelskih pomočnikov pristopilo k tej družbi in 75 zavoljo pomanjkanja dela dalje popotvalo, da je zdaj 79 udov v tej družbi, iz med kterih je 46 Krajncov; drugi pa so iz domačih in 3 iz ptujih dežel. Po rokodelstvu je največ krajačev in ključavničarjev, potem čevljarjev in mizarjev; drugi so nožarji, jermenarji, pismostavci in tiskarji, kovači in pleharji, klobučarji in marelarji, barvarji, pilarji, strojarji, zvonarji, pasarji, rokovičarji, lebceltarji, orglarji, trakarji, dimnikarji, slamarji, tapetarji, suknarji, kolarji in tkavci. — Družbo vladati pomagajo starašina in rédniki, kterih je zdaj 9, — 5 Slovencov in 4 Nemci. Akoravno so ti rokodelski pomočniki različnih rokodelstev, stanov in narodov, so si zvesti prijatli in kakor bratje med sabo — enega duha in namena, ter ne pusté, da bi se kaka nesloga in razpertija med nje vrinila. Povsod, v družbi in domá, se vidí, da se radi ravnajo po izvoljenih družbenih izrekih, kteri so: vera in čednost, delavnost in pridnost, vzajemnost in ljubezen, dobrovoljnost in šaljivost. — Res je, da ta verla družba nima še toliko svojega premoženja, da bi se lahko sama z vsem preskerbovala, toda ima še vedno kaj blagih prijatlov in dobrotnikov, pri kterih je naložena najlepša istina dobrih serc, ktera ne poide nikoli. — Tudi za dušno izobraževanje svojih udov lepo skerbí ta družba. Zraven gospoda vodja podučuje ude še 6 drugih učenikov v slovenskem in nemškem jeziku. Učí se: kerščanski nauk, duhovno in svetno petje, brati, pisati, spisovati in računiti, risati, zemljopisje in povestnica ter naravoslovje s posebnim ozirom na različne rokodelstva in obertništva. Čas, kar ga čez postavne učivne ure ostane, je namenjen za pošteno razveseljevanje in branje bukev iz družbene bukvarnice, ktera se je po blagih darilih dobrotnikov že precej pomnožila. Bere se tudi 8 časnikov, med kterimi so 3 slovenski. — Po pravici rečemo, da se ta pridna družba lahko prav spodobno vversti med druge ji enake družtva, kterih je na Avstrijanskem in po Nemškem čez 250. — Bog naj ji dá tedaj srečo, in naj ji nakloni vedno več dobrotnikov in vdeležnikov, posebno prav veliko iz naših slovenskih krajev! A. P.

Iz Ljubljane. *(Nov očenaš slovenski. Zajic s prešo. Laž je resnica. Perve letošnje češnje: — vse to za porabo ljubljanskim korespondentom, kterim manjka gradiva za „Presse“ in njene tovaršice).* Te dni nam je pravila domoljubna gospá, ktera rada „Novice“ bere, da je bila neka ženica pri nji, ki ji med pogovorom z zavzetjem reče: „Gospá, kaj je res, da nam „Novice“ hočejo vsiliti nov očenaš?“ „To mi je pervo, kar mi vi poveste“ — ji odgovorí gospá. „Pač, pač, gospá! saj so ga celó „drukanega“ kazali.“ Pri tej priči se gospá spomni Novične doklade, v kteri je znani gospod svoje nove čerke priporočal in v izgled s temi novimi čerkami očenaš pisal. Naša ženica je zmešala nove čerke z novim očenašom, in nesla to novico po svetu; tudi torbi „Press-ni“ et Comp. se utegne prileči. — Slišali smo nov slovensk pregovor. Dozdaj smo od zajca le znali to, če je kdo pri kaki reči prav neroden: „je kakor zajic pri bobnu“; sedaj se pa sliši pogostoma v ravno tistem pomenu kakor „Juri s pušo“, tudi „zajic s prešo“. Tudi to utegne nekterim korespondentom všeč biti, ki včasih, kadar so posebno dobre volje, še tudi kakošno rečejo o napredovanju „neumne“ slovenščine. — V poslednjem listu so „Novice“ imenovale pisatelja zoper gosp. Ambroža. Na to se oglasi pisatelj v „Laib. Ztg.“ in pravi, da je laž, kar so „Novice“ rekle. Al drugi dan dá gospod Ambrož v „Laib. Ztg.“ natisniti pismo svojega zagrebškega prijatla gosp. Kolerja, v kterem mu poterjuje, da je res gosp. Martelanc poslal tisto „častivnico“ v Zagreb; kajti sam vrednik „Agramerice“ mu je to razodel. Tako je laž se skazala za — resnico! Ali je vredništvo „der ämtlichen Agramer Zeitung“ tega krivo, da je prišla tista obreka na dan, ali ne, to je „Novicam“ vse eno; one so povedale korespondenta in centrum v tarči zadele. — Perve češnje iz goriške okolice so nam prinesle Vipavke 17. dan t. m. v Ljubljano, tedaj nič pozneje kot druge leta; al da so jih na binkoštno nedeljo ljudje v kožuhih kupovali, to je nenavadno. Našim modrim korespondentom v „Pressi“, ki so unidan metliški okraj postavili v doljno Štajarsko, pa ob enem povemo, da Gorica ni na Laškem, kamor bi jo oni utegnili vreči, ker „Land und Leute“ tako dobro poznajo. — Časnik „Ost u. West“ je prinesel v svojem 63. listu iz Dunaja sostavek, ki bi ga imel vsak pošten nemšk časnik zlasti na Krajnskem, Koroškem, Štajarskem itd. natisniti, ki ponatiskuje druge dunajske časnike. Bomo vidili, koliko takih poštenih nemških časnikov imamo na Slovenskem?

Iz Ljubljane. Ker deržavni zbor na Dunaji praznuje do 27. t. m., so od naših zbornikov prišli pred binkoštmi svetli knez in škof Widmer in pa gosp. dr. Toman in žl. gosp. dr. Wurzbach za ta čas domú. Tudi svetli knez in véliki škof goriški so se podali v Gorico. — Učenci višje gimnazije so preteklo sredo zvečer svojemu spoštovanemu vodju gosp. Janezu Nečasek-u napravili slovesno večernico z bakljado in petjem, pri kteri so ravnaje se natanko po ravnopravnosti mu pod oknom zapeli tri slovenske in tri nemške pesmi; zakličavši naposled glasni živio! so se podali v lepem redu domú.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja 20. maja. Deržavni zbor praznuje. Binkoštni prazniki od ene straní, od druge pa važne naloge, ki jih je deržavni zbor v posvèt dobil, so vzroki, da je odložil svoje seje do 27. dneva t. m. Povedati imamo še, kaj se je zadnje dni godilo v zboru. 14. dan t. m. ob dveh popoldne so se podali vsi poslanci k Njih Veličanstvu cesarju in mu podali kot odgovor na prestolni ogovor tisto pismo (adreso), ki je v pomenljivi seji 11. dan t. m. bilo po večini glasov sklenjeno, ker se je manjšina glasovanja zderžala. Cesar so skupščino prijazno sprejeli in zahvalivši se za to novo znamenje verne udanosti so med drugim s posebnim povdarkom izgovorili sledeče besede: „Kodar taka močna domoljubna zavest narode navdaja, tudi ne bode izostalo mirno porazumljenje njih zastopnikov, kterih zmérno prizadevanje nepremakljivo meri le na to, da se sreča celote v blagostanji svojih posamesnih, kolikor je največ

mogoče samostojnih delov ustanovi.“ Nemci so klicali „Hoch“, Slovani pa „Slava“, da je donélo po celi dvorani. — Naj omenimo zdaj ob kratkem še drugih zbornih reči. Minister dnarstva je v seji 13. dan t. m. na undanje vprašanje odgovoril, da zavoljo gruntnega, hišnega in pridobitnega davka bode ministerstvo nove nasvete predložilo v sklep deržavnemu zboru, in da se bode cena živinske solí znižala, ker vlada ne misli vprihodnje dobička iskati pri nji, ampak jo prodajati tako, kakor jo samo stane. (Pravo!) Dalje je prišel v pretres dr. Mühlfeldov predlog, da ni prav, da je ministerstvo samo ob sebi dalo (oktroiralo) deržavnemu zboru opravilni red; pomenki so bili živahni. — V zadnji seji pred binkošti je minister Schmerling zboru izročil osnovo iz 2 paragrafov obstoječe postave o neodgovornosti in nedotakljivosti deželnih in deržavnih poslancov, za ktero se je tudi več deželnih zborov potegnilo; deržavni zbor je sklenil, ministersko osnovo popred posebnemu odboru v prevdarek dati, potem še le bo prišla v občnem zboru v pretres. — Ravno tako je bilo odločeno zavoljo postave, ki jo je minister Lasser o odpravi fevdne zaveze zboru izročil. — Škof Litvinović iz Galicije je predložil nasvèt, naj deržavni zbor sklene: da vsak deržavni poslanec dobí za vsaki dan 10 fl. plače, za potníno na Dunaj in iz Dunaja domú pa za vsako miljo 1 gold.; vsi ti stroški naj se plačajo ne iz deželne, ampak iz deržavne kase; noben poslanec se ne smé odreči tega plačila. Tudi ta predlog je bil izročen v prejšni pretres posebnemu odboru. — Vidi se iz tega, kar smo že v zadnjem listu in ravnokar povedali, da deržavni zbor čakajo o njegovem novem shodu važne opravila.

Iz Tersta 20. maja. V petek dopoldne so se presvitli cesar pripeljali v Terst, slovesno sprejeti na kolodvoru, kjer jih je mestni župan nagovoril v imenu udanega mesta in so mu cesar blagovoljno odgovorili. Ulice, skozi ktere so se cesar z nadvojvodom Maksom peljali, so bile okinčane, ladije v luki so razpele svoje bandera. Drugi dan zjutraj ob sedmih so se cesar spremljeni od 5 ladij in mnozih gostov peljali po morji cesarici naproti v Piran, kamor se je po večmesečnem bivanji v Madejri na najlepšem angležkem parobrodu „Victoria and Albert“ pripeljala ob osmih. Vse ladije so spremile potem Nj. Velič. cesarja in cesarico na grad v Miramare, kjer sta ostala; cesar so binkoštni pondeljk obiskavali javne teržaške naprave; zvečer pa sta se slovesno poslovjena po železnici odpeljala na Dunaj.

Hervaško. Iz Zagreba. V deželnem zboru 15. t. m. je bilo kraljevo pismo od 9. t. m. brano, po kterem se zastopniki vojaške granice pripuščajo v deželni zbor, pa edino le tako dolgo, da se rešijo deržavno-pravne zadeve, ki se enako tičejo provincijalnih in vojaških okrajin Dalmacije, Hervaške in Slavonije. Pomenki so bili živahni; naposled je bilo sklenjeno, izročiti kraljevo pismo poprej v prevdark odboru, in potem ga postaviti na dnevni red. Volitve zastopnikov vojaške granice so po volitni postavi od leta 1848 že razpisane in 27. dan t. m. se že pričakuje prihod graničarjev v deželni zbor. — Deželni zbor se je v seji 16. dan t. m. enoglasno ustavil (protestiral) zoper ustavo od 26. svečana, ki jo je dvorni dikasterij iz Dunaja poslal banu za oklic, ter je izgovoril, da z dunajskim deržavnim zborom na tej podlagi noče nič opraviti imeti. — Radovedni gledamo sedaj v Pešto, kaj se bo tam sklenilo.

Ogersko. Iz Pešte. Vsa Avstrija in, smeli bi reči, celi svet obrača sedaj svoje očí v Pešto, kjer je deželni zbor, ki se dolgo ni lotil nobene resne stvarí, začel se pomenkovati: kako naj se Ogersko prihodnje postavi do Avstrije. Najveljavniši mož Franc Deák, kteri tudi za najzmernejšega Magjara sloví, je govoril pervi; zagovarjal je stare pravice ogerske po pragmatični sankcii, rekši, da od ustavnih postav leta 1848 ne za ped ne bo odstopilo Ogersko, ki hoče v vsem popolnoma neodvisno biti od dunajske vlade in z Avstrijo le združeno tako, da avstrijanski cesar je tudi ogerski kralj; vse to pa naj se pové Njih veličanstvu Franc Jožefu po pismu (adresi) in ne, kakor nekteri hočejo, po sklepu (resolucii), ker čez cesarja avstrijanskega nimamo nobene močí in do njega nobene pravice, tedaj bi sklep ne bil na pravem pismu. Zastran druzih dežel (Hervaške itd.), ki so pod ogersko krono, je Deák potrebo izrekel, naj pridejo v deželni zbor v Pešto, da se bojo tù ustanovile pravice po ravnoprovnosti vseh narodov in vseh vér. Že je govorilo mnogo druzih poslancov; večina njih je poterjevala Deakove predloge; mnogi pa so govorili še veliko huje memo Deaka. Ker je po drugi seji še bilo zapisano blizo 70 govornikov, bojo ti pomenki terpeli še dolgo. Al žalibog! da ni skor upanja, da bi se ogerska pravda, kakor zdaj stojé rečí, končala s porazumljenjem ne z Dunajem, ne z drugimi pod ogersko krono združenimi narodi. — Cesarska vlada je poslala iz Dunaja svojim davkovskim uradnijam ukaz, naj ukažejo županijam, da izterjajo davkovske dolgove z lepo, sicer se bo to s silo zgodilo.

Francozko. Iz Pariza 16. maja. V včerajšnem zboru je minister Billault starešinstvu napovedal, da bode francozka armada 5. dan prihodnjega mesca zapustila Sirijo, ker angležka vlada noče, da bi francozka posadka dalje tam ostala. Vidi se, da ta terma angležka francozko vlado zlo grize, zakaj minister Billault je onemu oklicu dostavil: „Če bo odhod naše armade imel nevarne nasledke, se bo pokazalo, da se svèt francozki ni čislal po vrednosti. Evropa je, ktera zdaj zapusti Sirijo, pa ne Francozko.“ Težko da bi Napoleon Angležem to tiščanje pozabil; Angleži že čutijo to, in, kakor časniki terdijo, se ozirajo že po drugi prijaznosti, ako bi se utegnili še huje spreti z Francozi. Pravijo, da nenavadno prijazne besede ministra Russela, ki jih je unidan v doljni zbornici govoril za Avstrijo, so priča tega, kajti Angležje odnekdaj sebičnjak in gleda le na svoj dobiček. Kakor pa prijaznost med francozko in angležko vlado mlačnejša prihaja, tako se tudi Napoleon poslednji čas prijazniši vêde proti Italii, da bi, ako bi treba bilo, si tu pridobil zaveznika. Tako je diplomacija vedna španja, ki zdaj sem zdaj tje postavlja fižol.

Laško. Po mnozih „edini Italii“ pridobljenih krajih napravljajo prijatli prejšnih vladarjev punte, ki pa sardinsko vlado bolj dražijo kakor ji z nevarnostjo žugajo. Kar so se Garibaldi, Kavour in Cialdini sprijaznili, je potihnil strah, da bi se na vrat ne nos vojska začela zoper Avstrijo.

Angležko. Iz vseh krajev se slišijo tožbe o nenavadnem mrazu, ki škoduje polju in sadju. Sneg je padel celó v južnih krajih ta mesec. — Al kaj se bomo čudili o tem; saj so celó v Modeni in drugih laških krajih imeli sneg 5. in 6. dan t. m.

Amerika. V Mendoci je strašen potres 8000 ljudem končal življenje. Zemlja se je odperla in cele hiše z vsemi prebivavci so se pogreznile, da ni bilo ne sledú ne tirú po njih. Ki so v begu življenje odnesli, nimajo nikamor pod streho iti, pa tudi živeža nič.

☞ Današnjemu listu je priložena poldruga — in sicer poslednja — pôla stenografičnih spisov iz deželnega zbora krajnskega.

Kursi na Dunaji 21. maja.

5% metaliki 67 fl. 50 kr.	Ažijo srebra 40 fl. 75 kr.
Narodno posojilo 79 fl. 50 kr.	Cekini 6 fl. 75 kr.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.